

(N° 96)

Chambre des Représentants.

SÉANCE DU 22 JANVIER 1924.

PROJET DE LOI RÉPRIMANT LES ATTEINTES AU CRÉDIT DE L'ÉTAT.

EXPOSÉ DES MOTIFS.

MESSIEURS,

L'état de guerre amena jadis les pouvoirs publics à édicter des défenses qui, en temps normal, n'eussent point paru tolérables. Le salut public et la nécessité de maintenir l'État justifiaient ces mesures exorbitantes du droit commun que nul ne s'avisait de trouver trop rigoureuses.

Les conjonctures de la guerre n'ont pas toutes disparu. La victoire de nos armes n'a pas rétabli notre économie nationale, déconcertée aujourd'hui par la hauteur et l'instabilité des changes étrangers. A la faveur de cette crise, spéculateurs et agioteurs ne balancent pas de chercher le moyen de s'enrichir par des procédés illicites, d'exploiter à leur profit le malheur public et de fonder leur fortune sur la ruine de l'État. Par une propagande « défaitiste » qui s'attaque au crédit de la Belgique, ils répandent dans le public des bruits et des informations qui déterminent l'apport sur le marché d'un nombre exagéré de titres de notre Dette publique, provoquant ainsi la baisse de ces valeurs et la dépréciation de l'unité monétaire, troublant la production et les échanges et augmentant le coût de la vie. Nombre de ceux à qui la multiplication des transactions de bourse procurent de plantureux courtages les secondent dans cette campagne.

En temps normal, le bon sens public et la libre discussion suffisent à corriger ces abus de la liberté et à protéger l'État et les citoyens contre les entreprises de quelques-uns. Aujourd'hui les circonstances difficiles que nous traversons et l'étendue du mal obligent à plus de rigueur et la répression pénale est devenue nécessaire.

L'article 311 du Code Pénal, seule arme dont disposent les parquets pour enrayer le mal, est manifestement insuffisant. Il exige que les moyens employés pour opérer la hausse ou la baisse des titres aient été frauduleux, ce qui rend licite l'exploitation d'un fait vrai en vue de provoquer une baisse injustifiée des fonds nationaux. Il veut encore que ces moyens frauduleux aient réellement provoqué la hausse ou la baisse, imposant ainsi une preuve impossible à faire : car les fluctuations des valeurs de bourse sont causées par quantité de facteurs divers et complexes, parmi lesquels il est malaisé de déterminer la part de tel élément avec assez de certitude pour qu'on puisse fonder une condamnation.

Le Gouvernement croit trouver dans l'arme nouvelle que donnera le projet, une défense contre des manœuvres que réprouvent ensemble la moralité publique et le patriotisme et qui peuvent causer des maux irréparables.

ART. 1 et 2.

Le délit, qui définit l'article 1er, est le fait de répandre c'est-à-dire de semer, propager, publier, de quelque manière que ce soit, dans le public, des faits, des avis, des conseils, des informations, des renseignements qui, fussent-ils vrais, sont de nature à affaiblir le crédit de l'État. Les discours publics, les publications par voie d'affiches, de journaux, de libellés de circulaires, les conversations délibérément portées de maison à maison, de client à client, sont tous procédés qui, parmi beaucoup d'autres, rentrent dans cette définition. Celui dont l'avis ou l'information a été donné dans une conversation particulière, isolément, ne peut être atteint.

Le fait intentionnel, pris en soi, ne suffit pas à constituer le délit. Ce fait doit être dicté par un mobile spécial qui en fait l'immoralité : le dessein de réaliser un profit pécuniaire ou d'éviter une perte pécuniaire. Il n'est pas d'acte plus anti-social et plus anti-patriotique que le fait de nuire au crédit de l'État dans un dessein de lucre et de s'enrichir au dommage de la chose publique. C'est pourquoi la peine que prévoit l'article premier est relativement sévère. Mais l'article 2 permet l'admission de circonstances atténuantes, s'il y a lieu, en vertu de l'article 83 du Code Pénal et laisse au juge le pouvoir de proportionner la peine à la gravité du fait.

ART. 3.

Le délit de presse que la Constitution a déféré au jury est le délit commis par l'abus de la liberté de pensée et d'opinion consacrée dans son article 14. Il consiste dans l'émission d'une pensée dangereuse ou coupable, propagée par la voie de la presse. Tout autre est le délit que prévoit le projet. Dans les cas où il se sert de la presse, le délinquant ne cherche pas à propager sa pensée ou ses opinions en matière de finances publiques ou de crédit de l'État ; il vise tout uniquement à s'enrichir au détriment de la chose publique, et la presse n'est que l'auxiliaire matériel dont il use pour atteindre le crédit de l'État et réaliser le gain qu'il convoite. Même commis par la voie de la presse, le délit de l'article premier n'est pas plus un délit de presse que ne l'est l'escroquerie commise au moyen de la presse (voir Cour d'assises du Brabant, 28 octobre 1919, *Pas.*, 1919-2-191 ; Cassation, 24 février 1920, *Pas.*, 1920-1-170 ; SCHUERMANS, *Code de la Presse*, t. 1, p. 298).

Si certains que soient ces principes, pour éviter une controverse toujours possible, de nature à embarrasser, surtout au début des poursuites qui, à ce moment précisément, doivent dans l'intérêt public, pouvoir s'exercer sans entrave, il est désirable que la loi se prononce expressément sur la question : l'article 3 y pourvoit.

Le Ministre de la Justice,

F. MASSON.

Kamer der Volksvertegenwoordigers.

VERGADERING VAN 22 JANUARI 1924.

Wetsontwerp tot beteugeling van de afbreuken aan het Staatskrediet.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

MUNE HEEREN,

Door den staat van oorlog werden destijds de openbare machten er toe genoopt verbodsbevelen uit te vaardigen die, in gewone omstandigheden, ondraaglijk hadden geschenen. Deze van het gemeene recht afwijkende maatregelen die nochtans niemand te streng achtte, waren verantwoord door 's Lands heil en door de noodzakelijkheid van het behoud van den Staat.

De door den oorlog ontstane verwikkelingen zijn nog niet alle geweken.

De zege van onze wapens heeft 's Lands economie niet hersteld, die thans geschokt wordt door de hoogte en de onvastheid van den vreemden wisselkoers. Gebruik makend van deze crisis aarzelen speculanten en agioteurs niet een middel te zoeken om zich door ongeoorloofde middelen te verrijken, 's Lands onheil te hunnen bate te exploiteeren en hun fortuin op te bouwen op den ondergang van den Staat. Door eene defaitistische propaganda, die tornt aan het crediet van België, verspreiden zij onder de bevolking geruchten en berichten, die oorzaak zijn dat een overdreven aantal titels van onze openbare schuld op de markt worden geworpen; zoodoende lokken zij de daling uit van deze waarden en bewerken zij de waardevermindering onzer munteenheid, verstoren zij opbrengst en ruilhandel en doen de levensduurte stijgen.

Zij worden hierin geholpen door een zeker aantal personen die een hoog makelaarsloon beuren bij die menigvuldige beurstransacties.

In gewonen tijd volstaan het gezond verstand van de menigte en de vrije bespreking om die misbruiken van de vrijheid te keer te gaan en om den Staat en de burgers tegen het gekuij van enkelen te verdedigen. Thans leggen de moeilijke tijdsomstandigheden waarmee wij te kampen hebben en de uitgestrektheid van het kwaad de verplichting op, met meer strengheid op te treden en dringt zich de beteugeling door strafmaatregelen op.

Artikel 314 van het Strafwetboek, dat het eenige wapen is waarmee de par- ketten het kwaad kunnen bestrijden, blijkt hier volstrekt niet toereikend. Het eischt dat de middelen aangewend om titels te doen stijgen of dalen bedrieglijk wezen, hetgeen voor gevolg heeft dat het exploiteeren van een inderdaad juist feit ten einde eene ontgewettigde daling van de nationale fondsen te bewerken, geoorloofd is. Verder eischt dit artikel nog dat deze bedrieglijke middelen werkelijk de stijging of de daling hebben uitgelokt, zoodat een bewijs gevegd wordt dat onmogelijk kan geleverd worden. Immers de schommelingen van de beurswaarden worden veroorzaakt door tal van verschillende en ingewikkelde factoren, zoodat bezwaarlijk met genoegzame zekerheid om er eene veroordeeling op te gronden, kan bepaald worden in hoever die schommeling aan dezen of geenen factor te wijten is.

De Regeering is van oordeel dat zij, in het nieuwe verweermiddel dat dit ontwerp haar bezorgt, een wapen vinden zal tegen handelingen, die, én door het moraliteitsgevoel van de bevolking én door de vaderlandsliefde afgekeurd worden en die tevens onherstelbare onheilen kunnen stichten.

ART. 1 EN 2.

Bij het artikel 1 omschreven misdrijf bestaat in het verspreiden, het is te zeggen het uitstrooien, verbreiden, bekendmaken in het publiek, op welke wijze ook, van feiten, berichten, raadgevingen, mededeelingen, inlichtingen die, al zijn zij ook waar, van dien aard zijn dat zij 's lands crediet kunnen ondermijnen.

Onder deze bepaling vallen onder meer de handelingen, zooals redevoeringen in het openbaar, de bekendmakingen bij middel van plakbrieven, dagbladen, vlugschriften, omzendbrieven, de gesprekken die van huis tot huis, van klant tot klant met opzet worden voortgezegd.

Hij wiens bericht of mededeeling gegeven wordt in den loop van een particulier gesprek en afzonderlijk kan niet getroffen worden.

Het opzettelijk gepleegde feit volstaat niet op zichzelf genomen om het misdrijf uit te maken. Het moet ingegeven zijn door een bijzondere drijfveer waardoor het eene immoreele daad wordt: het doel om een geldelijk voordeel te verwezenlijken of een geldelijk verlies te vermijden. Er bestaat geene daad die meer anti-maatschappelijk en anti-vaderlandsch is dan het feit waardoor schade toegebracht wordt aan het Staatscrediet met het oog op winstbejag en verrijking ten nadeele van 's lands welzijn. Daarom is dan ook de bij artikel 1 voorziene straf betrekkelijk streng. Artikel 2 laat echter toe, indien daartoe termen zijn, krachtens artikel 85 van het Strafwetboek, verzachtende omstandigheden aan te nemen, en geeft aldus den rechter de vrijheid om eene straf uit te spreken, die in verhouding is met de zwaarte van het feit.

ART. 3.

Het persmisdrijf, dat door de Grondwet voor de jury wordt gebracht, is het misdrijf dat begaan wordt door misbruik van de bij artikel 14 van de Grondwet gehuldigde vrijheid van gedachte en van meening.

Het bestaat in de uiting van eene gevaarlijke of schuldige gedachte verbreid door middel van de pers. Het bij dit ontwerp bedoelde misdrijf is een gansch ander. Wanneer hij zich van de pers bedient is het niet de bedoeling van den delinquent zijn gedachte of zijne meening inzake openbare financiën of 's Lands crediet te verbreiden; hij zoekt enkel en alleen zich te verrijken ten nadeele van 's Lands welzijn en gebruikt slechts de pers als het stoffelijk hulpmiddel om te tornen aan 's Lands crediet en de beoogde winst te verwezenlijken. Ook al wordt het bedreven door middel van de pers, toch is het bij artikel 1 bedoelde misdrijf evenmin een persmisdrijf als oplichting door middel van de pers (zie Assisenhof van Brabant, 28 October 1919, *Pas.* 1919, 2,191; Cassatie, 24 Februari 1920, *Pas.* 1920, 1,170; SCHUERMANS, *Code de la presse*, I, blz. 298.)

Al zijn deze beginselen nog zoo zeker, toch is het wenschelijk, tot voorkoming van eene altijd mogelijke betwisting, die vooral in het begin stremmend zou kunnen werken op de vervolgingen die, vooral op dit oogenblik, in het openbaar belang, zonder belemmering moeten kunnen worden ingesteld, dat de wet uitdrukkelijk uitspraak doe over dit punt : hierin voorziet artikel 3.

De Minister van Justitie,

F. MASSON.

ANNEXE AU N° 96.

BIJLAGE VAN N° 96.

Projet de loi réprimant les atteintes
au crédit de l'État.

Wetsontwerp tot beteugeling van de
atbreuken aan het Staatskrediet.

ALBERT,

ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir, Salut.

Sur la proposition de Notre Ministre
de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Ministre de la Justice est chargé
de présenter, en Notre Nom, aux Cham-
bres législatives le projet de loi dont la
teneur suit :

ARTICLE PREMIER.

Quiconque vise à réaliser un gain ou
à éviter une perte, pour lui-même ou
pour autrui, en répandant quelque avis
ou information de nature à affaiblir le
crédit de l'État, est puni d'un emprisonnement de trois mois à deux ans ou d'une amende de 1,000 à 100,000 francs.

ART. 2.

Toutes les dispositions du Livre Ier
du Code pénal sont applicables aux
infractions prévues par la présente loi.

ART. 3.

Les tribunaux correctionnels connaissent de ces infractions, sous réserve de l'application du Titre Ier de la loi du 15 juin 1899.

Donné à Bruxelles, le 21 janvier
1924.

ALBERT,

KONING DER BELGEN,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

Op voorstel van Onzen Minister van
Justitie,

WIJ HEBBEN BESLOTEN EN WIJ BESLUITEN :

Onze Minister van Justitie is gelast
in Onzen naam bij de Wetgevende Ka-
mers het wetsontwerp aan te bieden
waarvan de inhoud volgt :

EERSTE ARTIKEL.

Hij die, met het doel om te zijnen
bate of ten behoeve van anderen winst
te behalen of verlies te vermijden, eenig
bericht of eenige mededeeling ver-
spreidt die 's Lands krediet zouden
kunnen verzwakken, wordt gestraft met
gevangenisstraf van drie maand tot twee
jaar en met een geldboete van duizend
frank tot honderd duizend frank.

ART. 2.

Al de beschikkingen van Boek I van
het Strafwetboek zijn toepasselijk op de
bij deze wet bedoelde misdrijven.

ART. 3.

De boetstraffelijke rechtbanken nemen
kennis van deze misdrijven behoudens
de toepassing van Titel I der wet van
15 Juni 1899.

Gegeven te Brussel, 21 Januari
1924.

ALBERT.

PAR LE ROI :

Le Ministre de la Justice,

VAN 'S KONINGS WEGE :

De Minister van Justitie,

F. MASSON.